

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'DA YER ALAN TÜKETİCİ TANIMININ ÇOCUKLAR BAKIMINDAN UYGULANABİLİRLİĞİ: ÇOCUK TÜKETİCİ KAVRAMI

APPLICABILITY OF THE CONSUMER DEFINITION OF THE LAW NO.
6502 ON CONSUMER PROTECTION WITH RESPECT TO CHILDREN:
THE CONCEPT OF CHILD CONSUMER

Selin SERT SÜTÇÜ*

Özet: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 3/l hükmünde tüketici tanımına yer verilmiştir. Kanun koyucu bu hükmünde tüketici olabilmek için, ayırt etme gücü, erginlik veya kısıtlı olmama gibi fiil ehliyetinin varlığı bakımından Türk Medeni Kanunu tarafından aranan şartları aramamıştır. Söz konusu hükümde tüketici olabilmek için, ticari veya mesleki amaçla hareket etmeyen gerçek veya tüzel kişi olma şartlarını aramıştır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 83 hükmünde bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır düzenlemesine yer verilmiştir. Bu hükümden yola çıkarak Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin çocuklar bakımından uygulanıp uygulanmayacağı ve çocuk tüketici kavramının söz konusu olup olmayacağı çalışmamızda incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Kavramı, Çocuk, Genel Hükümlerin Uygulanabilirliği, Fiil Ehliyeti, Çocuk Tüketici

Abstract: The definition of consumer is included in the article 3/l of the Law on Consumer Protection No. 6502. In this provision, the legislator did not seek the conditions sought by the Turkish Civil Code for the existence of capacity to act, such as the ability to distinguish, adulthood or not being restricted, in order to be a consumer. In the said provision, it sought the condition of not acting for commercial or professional purposes in order to be a consumer. Article 83 of the Law on Consumer Protection includes the regulation that

* Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, selinsert@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7483-6394, Makalenin Gönderim Tarihi: 19.03.2025, Kabul Tarihi: 22.05.2025

general provisions apply in cases not covered by this law. Based on this provision, whether the provisions of the Law on Consumer Protection will be applied to children and whether the concept of child consumer can be considered will be examined in our study.

Keywords: Concept of Consumer, Child, Applicability of General Provisions, Capacity to Act, Child Consumer

GİRİŞ

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) 28.05.2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun, seksen sekiz maddeden oluşmakta olup, bu hükümlerin hiçbirisinde çocuk kavramına yer verilmemiştir. Kanun'un m.3 hükmü, tanımlara yer vermiştir. Bu tanımlar içerisinde m.3/1 hükmünde tüketicinin tanımlandığı görülmektedir. Kanun koyucu tüketiciyi *"ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi"* olarak tanımlamıştır. Kanun'un m.83 hükmünde Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağını düzenlenmiş olması, çocuklar bakımından kanunun uygulanmasının mümkün olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

Türk Medeni Kanunu (TMK) erginlik yaşının on sekiz olduğunu m.11 hükmünde düzenlemiştir. TMK kapsamında daha erken yaşta ergin sayılabilecek düzenlemelere örneğin, TMK m. 11 hükmünde evlenmenin kişiyi ergin kılacağı, TMK m. 12 hükmünde on beş yaşını dolduran çocuğun kendi isteği ve mahkeme kararıyla ergin kılınabileceğine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m. 1 hükmündeki *"bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insanın çocuk"* sayılacağı, Çocuk Koruma Kanunu m.3/1-a hükmünde *"daha erken yaşta ergin olsa bile on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi"* ifade edeceği belirtilerek, istisnalar hariç olmak üzere on sekiz yaşından küçüklerin çocuk olduğu kabul edilmiştir. TKHK m.83 hükmü ile TMK m.11 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde çocuk tüketici kavramının söz konusu olabileceği düşünülmektedir.

I. ÇOCUK KAVRAMI VE TÜKETİCİ HUKUKUYLA İLİŞKİSİ

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.3/1 hükmünde tüketici tanımı yapılmış, bu tanım kapsamında fiil ehliyetine ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.¹

Türk Dil Kurumu çocuğu “Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız; yavru, bala, uşak, velet” olarak tanımlamaktadır. Çocuk kavramı genel olarak gündelik hayatta yetişkinden küçüğü ayırmak için kullanılmakta ve yetişkinden çocuğu ayıran sınır dinsel, kişisel, sosyal çevre gibi hususlara göre değişiklik göstermektedir.² Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme³ on sekiz yaşından küçük herkesin çocuk olduğunu kabul etmektedir. Çocuk, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu kapsamında tanımlanmamıştır. Kanun koyucu TMK kapsamında çocuğun erginlik yaşını on sekiz yaşın tamamlanması olarak kabul ettiğinden, çocuk olarak on sekiz yaşından küçük olanlar kabul edildiği kabul edilmektedir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu tanımlar başlıklı m.3 hükmünün a fıkrasında çocuğu “Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişi” şeklinde tanımlamıştır.⁴

¹ Şebnem Akipek/İlhan Kara, Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Ankara, 2023, s. 25; Sera Reyhani Yüksel/Gökçe Canarasan/Semih Yünlü, Tüketici Hukuku, İstanbul, 2025, s.11; Mehmet Akif Tutumlu/Özge Tutumlu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara, 2024, s. 26; Sezer Çabri, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara, 2021, s.140.

² Emine Akyüz, Çocuk Hukuku- Çocukların Hakları ve Korunması, Ankara, 2024, s.101-102; Aydın İpek, “Çocuk Haklarının Gelişimi ve Karşılaştırmalı Olarak Anayasal Açıdan Değerlendirilmesi”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S.1, 2012, s. 153; Mehmet Sağlam/Neriman Aral, “Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları”, Çocuk ve Medeniyet Dergisi, C.1, S.2, 2016, s. 44; Yeliz Yücel, Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı, İstanbul 2018, s. 5; Cemil Çelik, “Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi”, E- Akademi Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, C.36, 2005, p. 3; Ali Naim İnan, Çocuk Hukuku, Ankara 1968, s. 11.

³ Resmî Gazete Tarihi: 27.01.1995, Sayısı: 22138.

⁴ Hayrunnisa Özdemir/Ahmet Cemal Ruhi, Çocuk Hukuku, İstanbul, 2024, s. 43; Akyüz, s. 52; Azim Öncü, “Çocuğun Kişiliği ve Ehliyeti”, Çocuk Hukuku Genel Esaslar ve Güncel Meseleler, (Ed. Ömer Korkut & Seda Baş), Ankara 2024, s. 141; Rona Serozan, Çocuk Hukuku, İstanbul, 2017, s. 3.

Alman Medeni Kanunu'nda (Bürgerliches Gesetzbuch- BGB), çocuk kavramı hem yaşa hem de hukuki duruma bağlı olarak düzenlenmiştir. Almanya'da çocuklar, hukuken korunması gereken özel bir grup olarak kabul edilmektedir ve hakları ile yükümlülükleri, BGB'de ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. BGB §2 hükmüne göre, bir birey on sekiz yaşını doldurduğunda ergin sayılmaktadır. BGB §104 hükmü, yedi yaşını doldurmamış çocuklar hukuki işlem yapamayacağını, BGB §106 hükmü yedi ile on yedi yaş arasındaki çocukların sınırlı ehliyetli olduğunu kabul etmektedir. Böylece yedi ile on yedi yaş arasındaki çocukların, yasal temsilcilerinin rızasıyla borç altına giren hukuki işlemler yapabileceği sonucuna ulaşılabacaktır.⁵

İsviçre Medeni Kanunu (Zivilgesetzbuch- ZGB) çocuklarla ilgili düzenlemeleri ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. İsviçre'de çocuk kavramı hem yaş hem de hukuki durum temelinde değerlendirilmektedir. ZGB §14 hükmüne göre, bir birey on sekiz yaşını doldurduğunda ergin kabul edilmektedir. ZGB § 16 ile §19 arasındaki hükümlerle göre, çocuklar, ergin olana kadar sınırlı hukuki işlem yapma kapasitesine sahip olacaktır. Dolayısıyla on sekiz yaşına kadar çocukların gerçekleştireceği hukuki işlemlerin geçerli olabilmesi yasal temsilcilerinin rızasına bağlanmıştır.⁶

1982 Anayasası çocukların korunmasına ilişkin olarak m. 10/3 hükmünde çocuklar için alınacak tedbirlerin Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olmayacağını düzenleyerek, çocukların korunmasının önemine işaret etmiştir. Ayrıca Anayasa m.2 hükmündeki "sosyal haklar", "anne ve çocukların özel olarak korunmasını" öngören Anayasa m. 41 hükmü, Devletin korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü önlemi almasına ilişkin Anayasa m.61, küçüklerin iş hayatında özel olarak korunmasını düzenleyen m.50, yabancı ülkelerde çalışan yurttaşların çocuklarının özel olarak korunmasını düzenleyen m.62, küçüklerin ceza yargılamasında özel olarak korunmasını düzenleyen m.141 hükümlerinin çocukları koruyucu düzenlemelere özel olarak yer verdiği görülmektedir.

⁵ Thomas Heidel/Rainer Hüfstege/Heinz- Peter Mansel/Ulrich Noack, BGB Allgemeiner Teil, Köln, 2021, s.31.

⁶ Max Baumann, Personen Recht des ZGB, Schutz, 2008, s.22.

Ülkemizde 23.12.1994 tarihinde yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların korunması, çocuk hakları, imzalayan ülkeleri bağlayıp hukuksal yükümlülük altına girmelerini sağlayan en önemli uluslararası metindir. Bu Sözleşmede de özel olarak çocuk tüketici kavramına yer verilmemiştir. Ancak Sözleşme'nin başlangıç ve toplam elli dört maddeden oluşan tüm hükümlerinde çocukların korunmasına ilişkin özel düzenlemeler bulunmaktadır.

Tüketici hukukunun dünyada kavram olarak ortaya çıktığı ilk günden beri, tüketici kavramı şekillenmiş ve aynı zamanda günün ihtiyaçlarına göre gelişmiştir.⁷ Bu amaçla günümüzde tüketici tanımında en çok hangi unsurların değiştiği tartışılrsa farklı cevaplar ortaya çıkabilecektir. Tüketicinin dijital hale geldiği, tüketicilerin korunması için birlikler oluşturulduğu gibi yeni düzenlemeler akla gelse de tüketici yaşının düştüğü belki de en son cevaplardan birisi olarak karşımıza çıkacaktır.⁸ Terminolojik ve coğrafi sebeplerle çocukların tüketim içerisindeki yerinin ilk olarak nerede ve nasıl ortaya çıktığı bilinmemektedir. Ancak çocuğun tüketim sürecindeki konumunun 20. yüzyılın başlarında, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde bir yerde değişmeye başladığı kabul edilmektedir. 1910 yılından itibaren, giyim perakendecileri çocuklar için ayrı bölümlerde giysi satmaya başlamıştır.⁹ Bu yıldan önce satılan ürünler, amaçlanan kullanıcının yaşına göre değil, türüne göre düzenleniyordu. Çocukların tüketim kavramının odak merkezi haline gelmesi ise 20. yüzyıldan önce 18. yüzyıldan itibaren oyuncak dükkanlarının açılması ile başlamıştır. Değişimi sağlayan, dükkân veya mağazalarda ayrı çocuk bölümlerinin oluşturulmasıdır. Bu dönemlerde satın alma kararını veren aileler veya vasi olduğun-

⁷ "Tüketici tanımının en önemli özelliği, bu tanımın giderek artan bir şekilde konu, amaç ve kişi yönünden geniş sınırlara dayandırılmasıdır. Sonuç olarak yapılan tanımlar genellikle, konu denildiğinde tüketilen tüm mal ve hizmetler, amaç denildiğinde doğrudan veya dolaylı kullanım ile bunlardan yararlanma amacını, kişi yönünden ise hem gerçek hem de tüzel kişi olabilme özelliğini bünyesinde barındırmaktadır". Şebnem Akipek, "m-3, Tanımlar", Milli Şerh, (Ed. Hakan Tokbaş & Özlem Tüzüner), İstanbul, 2016, s. 56.

⁸ Lodewijk Pessers, "Refining the Legal Approach towards the Underage Consumer: A Process Still in Its Infancy", J. Intell. Prop. Info. Tech. & Elec. Com. Law, V. 2, N.1, 2012, s. 2.

⁹ Daniel Thomas Cook, *The Commodification of Childhood: The Children's Clothing Industry and the Rise of the Child Consumer*, Durham 2004, s.41-65.

dan, çocuklar sadece aile seçimlerini etkileme imkanına sahiptiler.¹⁰ Tasarruftan harcamaya yönelik bir eğilimin başlamasıyla çocuklara harçlık verilmesi ve çocukların aktif olarak satın alma sürecine dahil olması çocuk tüketici kavramını düşündürmüştür.

Çocuklar ve tüketici hukuku arasındaki ilişki, özellikle çocukların tüketici olarak korunması, onların ekonomik çıkarlarının gözetilmesi ve ticari uygulamalara karşı savunmasız olmalarını engellemeye yönelik düzenlemeler yoluyla şekillenmektedir. Çocukların okul kantinlerinde, diğer sosyal ortamlarda kendi harçlıklarıyla harcama yapmaları veya özellikle dijital ortamlarda satın alma fiili gerçekleştirmeleri mümkündür. Çocukların TV reklamlarından etkilenmesi, çeşitli pazarlama faaliyetlerine maruz kalmaları ve mal ile hizmet satın almaları da ihtimal dahilindedir. Çocukların mal veya hizmet satın alma fiillerinden dolayı tüketici olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği inceleme konusu yapılacaktır.

II. TÜKETİCİ KAVRAMI

Türk Hukukunda tüketici kavramı ilk defa 08.09.1995 yılında yürürlüğe girmiş olan 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında tanımlanmıştır.¹¹ Söz konusu Kanun'a göre tüketici, bir mal veya hizmeti özel amaçlarla satın alarak nihai olarak kullanan veya tüketen gerçek ya da tüzel kişi şeklinde tanımlanmıştır. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da büyük değişiklikler yaratan 2003 tarihinde yürürlüğe giren 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile tüketici kavramında da değişiklik yaşanmış olup, bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişi tüketici olarak ifade edilerek, daha geniş bir çevrede koruma sağlayan, amaç unsuru bakımından da daha anlaşılır

¹⁰ Peter Stearns, *Consumerism in world history: the global transformation of desire*, London and New York, Routledge, 2006, s. 20.

¹¹ Tarihsel gelişimine bakıldığında tüketici tanımının ilk olarak, 18. yüzyılda İngiltere'de tüketicinin korunması amacıyla hazırlanan Malony Komisyon Raporu'nda yer verilmiştir. Raporda tüketici kavramı, "kendi özel tüketimi için malı alan kişi" olarak tanımlanmıştır. Brain W. Harvey /Deborah L. Parry, *The Law of Consumer Protection and Fair Trading*, London 1992, s.7.

bir tanımlamaya yer verilmiştir.¹² 28.05.2014 tarihinde yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Türk hukukuna aktarılan Avrupa Birliği direktiflerinden olan 99/44/EC sayılı Tüketici Satışları ve Garantilere İlişkin Direktifi esas alarak tüketici tanımına yer vermiştir. Söz konusu Direktif tüketiciyi *“tüketicinin bu direktif kapsamındaki sözleşmelerde ticareti, işi veya mesleği ile ilgili olmayan amaçlarla hareket eden herhangi bir gerçek kişi”* olarak tanımlamıştır.¹³ Bu düzenlemeyi esas alan TKHK tüketiciyi Kanun’un m.3/1 hükmünde *“ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi”* olarak tanımlamıştır.¹⁴

III. TÜKETİCİ KAVRAMININ UNSURLARI

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.3/1 hükmünde tanımlanan tüketici, ticari veya mesleki amaçla hareket etmeme ile gerçek veya tüzel kişi olma unsurlarından oluşmaktadır.

A. TİCARİ VEYA MESLEKİ AMAÇLA HAREKET ETMEME

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.3/1 hükmü kapsamında, tüketici kavramının sınırlarının belirlenmesi bakımından en önem-

¹² Mustafa Alper Gümüş, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. 1 (Madde: 1-46), İstanbul, 2014, s.17; Murat Aydoğdu/Nalan Tuncer, Tüketici Hukuku Özet Kitap, Ankara, 2023, s. 45; Özge Yenice, “Tüzel Kişilerin Tüketici Niteliği”, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 13, S.156, 2015, s. 73; Alper Uyumaz/Mehmet Cemil Türk, “Tacirin Tüketici Sıfatı”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.72, S.3, 2023, s.1594; Akipek/Kara, s. 25; Yüksel/Canarşlan/Yünlü, s. 11; Tutumlu/Tutumlu, s. 26; Çabri, s. 140-141; Nihat Yavuz, “Tüketiciyi Koruma Hakkında Kanuna Göre Tüketici Kavramı”, *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, Şubat 2001, S. 109, s. 12.; Reha Poroy, “Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları”, Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. s.522 vd.

¹³ Avrupa Birliği 99/44/EC sayılı Tüketici Satışları ve Garantilere İlişkin Direktifi, Kapsam ve tanımlar başlıklı m.1 hükmü.

¹⁴ 6502 sayılı Kanun’un m.3 hükmünün madde gerekçesinde tanımlar maddesinin değiştirilme sebebi; “Bu madde tanımlar maddesi olup, bu maddede Kanunda geçen ana kavramların tanımlarına yer verilmiştir. 4077 sayılı Kanun ile mukayese edildiğinde “Tanımlar” maddesinden bazı tanımlar çıkarılmış, yeni bazı tanımlar eklenmiş, bazı tanımlar ise değiştirilmiştir. Yapılan en esaslı değişiklikler, tüzel kişilerin tüketici kavramının dışında tutulması ve tüketici işlemi kavramının kapsamının genişletilmesidir” şeklinde ifade edilmiştir., <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/tuketicinin-korunmasi-hakkinda-kanun-madde-gerekceleri/>. (e.t.: 11.03.2025).

li unsur, gerçek veya tüzel kişinin mal ve hizmet ediminde ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket etmesi koşuludur.

Ticari ve mesleki olmayan amaçla hareket eden kişinin tüketici sıfatını kazanabilmesi için şahsi ve özel kullanımına özgü bir amacın varlığı gerekmektedir.¹⁵ Bu sebeple Türk Ticaret Kanunu m.19 hükmü kapsamında gerçek kişi tacir ve ticaret şirketleri dışındaki tüzel kişiler, işlem yaptığı sırada bunun ticari işletmesiyle ilgisinin bulunmadığını ispatladığı ölçüde tüketici sayılabilecektir. Örneğin, bir avukatın ofisine yönelik bir masa, bir top kâğıt alması işlemlerinde tüketici kabul edilmesi mümkün değildir. Ancak avukatın ofisine bir klima, televizyon alması durumunda, işlemin TKHK kapsamında olup olmayacağı konusunda bir tartışma gündeme gelecektir. Öğretide bir görüşe göre,¹⁶ mesleki olmayan amaçla hareket edilen durumda bunun ticari ve mesleki kullanım amacından ayrımı yapılabilecek ise TKHK'nın uygulanabileceğini ifade etmektedir. Öğretide diğer bir görüş ise¹⁷ bu sınırın belirlenmesinde daha belirgin bir ölçütün konulmasına vurgu yaparak, kişinin satın aldığı malın işletmesine kaydettirilip (Örneğin, işletme muhasebesinde vergiden düşme, masrafları gider gösterme vb. gibi) bu maliyetin geri dönüp dönmeyeceğine göre, objektif bir belirleme yapılmasının daha doğru olacağına işaret etmektedir. Alıcının malı alırken güttüğü amacı belirlenmelidir. Yani tüketici kavramı or-

¹⁵ Hasan Seçkin Ozanoğlu, "Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulama Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)", Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2020, s. 686; Yılmaz Aslan, 6502 sayılı Kanun'a Göre Tüketici Hukuku, Bursa 2015, s.4; Emel Tekten, "Tüzel Kişi Tacirlerin Tüketici Sıfatı Sorunu ve Bu Kapsamda Taraf Oldukları Hukuki Uyuşmazlıkların Ticari/Tüketici Dava Şartı Arabuluculuğa Etkileri", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, C.34, S.1, s. 10; Osman Levent Özay, "6502 sayılı Yasa Kapsamında Tüketici İşlemi", *Avrupa Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S. 12, 2017, s. 264; Ahmet Karakocalı/Alı Suphi Kurşun, *Tüketici Hukuku*, İstanbul 2015, s. 22; Akipek/Kara, s. 25; Tutumlu/Tutumlu, s. 26; Çabri, s.14.

¹⁶ Atilla Altop, "Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı", *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.3, S.1-2, 2004, s.14; Aydoğdu/Tuncer, s.78- 80; Çabri, s.63; Yüksel/Canarslan/Yünlü, s. 11.

¹⁷ Uygulamada da sıklıkla görüldüğü üzere, daha az vergi ödemek amacıyla bireysel kullanım amacıyla alınan otomobiller şirket adına kaydedilerek kanun hükümlerini dolanmak yoluyla menfaatler sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu noktada hukuken korunması gereken iradeyi gözetererek, objektif bir kıstasa göre belirleme yapılması daha uygun olacaktır. Aslan, s.5.

taya koyulurken ticari veya mesleki amaç kavramı alıcının amacına göre ortaya konulmalıdır.¹⁸ Mesleki veya ticari faaliyet dışındaki amaç, gerçek kişi tüketicilerde “*şahsi veya ailevi ihtiyaçların karşılanması*” şeklinde ortaya çıkacaktır.¹⁹ Mal veya hizmet kısmen ticari kısmen ticari olmayan amaçla işleme konu olduğunda durum ne olmalıdır? Öğretide²⁰ bu gibi karma amaçlı satın almalarda, muhasebe tekniği açısından bölünme mümkün olmadığı için ticari amaç ağır basacağından; bu nedenle TKHK m.1 ve devam hükümleri bu gibi işlemlere uygulanmalı; aksine TBK veya TMK genel hükümler uygulanması gerektiği ileri sürülmüştür. Öğretideki²¹ diğer bir görüşe göre ise bu gibi durumlarda her somut olaya göre yapılacak değerlendirme farklı olmalıdır. Satın alınan mal veya hizmetin ticari olmayan amaçlarla alınan kısmı, ticari amaçla alınan kısımdan miktar, sayı ya da ölçü olarak ayrılması mümkün ise, ayrılan kısma TKHK m.1 vd hükümleri uygulanmalıdır; ticari amaçla alınan kısma genel hükümler uygulanmalıdır. Bu şekilde bir ayırım yapılması mümkün değilse, durumun özelliğine göre tamamen TKHK m.1vd hükümleri ya da tamamen genel hükümler uygulanmalıdır. Kanaatimizce de her somut olayın ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Satın alınan mal veya hizmet bölünebilir nitelikte ise ticari kısma genel hükümler, ticari olmayan kısma ise TKHK hükümleri uygulanmalıdır.

Tacir olmayan kişiler bakımından ise, mal ve hizmet ediminde TTK m.19 hükmünde yer alan ticari iş karinesiyle kıyaslama yapıldığında kişinin tüketici sıfatıyla hareket ettiği yönünde bir tüketim karinesinin varlığı öğretide ifade edilmektedir.²² Örneğin bir kişinin bir evi oturma ve kullanma ihtiyacını gidermek için satın alması ile bir evi sadece yatırım olarak kira geliri elde etmek amacıyla alması bakımından fark olup, kiralama durumunda kişinin tüketici sayılması söz konusu olmayacaktır. Tüketici, malı kendisinin veya bir başkasının kullanımına veya yararlanmasına hizmet etme amacıyla almalı, satın aldığı mal veya hizmetle ilgili ticari bir amaç taşımamalıdır.²³

¹⁸ Ozanoğlu, s. 671; Aslan, s.19.

¹⁹ Aydoğdu/Tuncer, s. 61.

²⁰ Zevkliler/Özel, s. 95.

²¹ Aydoğdu/Tuncer, s. 62.

²² Aydoğdu/Tuncer, s. 62; Yüksel/Canarslan/Yünlü, s. 13; Çabri: s.14.

²³ Aslan, s.4.

Yargıtay, tüketici tanımındaki mesleki veya ticari amaçla hareket etmeme unsuruna ilişkin olarak davacının trafik kayıt ve ruhsatına özel araç hususunun işlenmiş olması nedeniyle, aracını bazı zamanlar mesleği gereği kullanmış olması durumunda dahi, kişinin doğrudan ticari veya mesleki amaçla hareket ettiği sonucunun çıkarılmayacağı belirtilerek, kişinin mal satışına ilişkin konu bakımından TKHK kapsamında tüketici sıfatına sahip olduğu ifade edilmiştir.²⁴

Kişilerin bir mal veya hizmeti alırken karma amaçlı şekilde hareket etmesi halinde tüketicinin sıfatının tespiti bakımından tartışmalar gündeme gelebilecektir. Örneğin, bir avukatın ofisini hem işyeri hem de ev olarak kullanması durumunda ya da satın aldığı malzemeler bakımından avukatın tüketici sıfatı tartışılabilir. Bu durumda avukatın kısmen tüketici gibi davrandığı söylenebilecektir. Öğretide, avukatın gerçekleştirdiği mal veya hizmet satın alma işleminde hangi amaçla hareket ettiğinin yani tüketici unsurunun mu yoksa ticari unsurun mu ağır bastığının belirlenmesinin avukatın mal veya hizmeti satın alırken hangi amaçla hareket ettiğinin de tespit edilmesini sağlayacağı ifade edilmiştir.²⁵ Kanaatimizce karma işlemler bakımından gerçek veya tüzel kişinin satın aldığı mal veya hizmetle ilgili satın alma amacının ticari amaç olup olmadığının bir şekilde tespiti yapılsa bile muhasebe tekniği anlamında bu işlemin bir bütün olarak kayda geçmesi ve bölünme ihtimalinin olmaması sebebiyle kişi tüketici kabul edilmemelidir.²⁶ Yargıtay benzer gerekçelerle bir ticari ortaklığın kendi adına araç satın alıp, bu aracı ticari faaliyeti dışında bazen de şahsi olarak kullanması durumunda işlemin niteliğinin değişmeyeceğini, aksi halde hem vergi kanunları hem de ortaklık bilançosu bakımından karmaşanın ortaya çıkacağı yönünde karar vermiştir.²⁷

²⁴ Y. 13.HD. 24.06.2009 tarihli 2009/4799 E., 2009/8756 K. sayılı kararı; Benzer yönde YHGK 30.06.2010 tarihli 2010/14-358 E. 2010/353 K. sayılı kararı için bkz. <https://www.sinerji.mevzuat.com.tr.>, (e.t.: 11.03.2025).

²⁵ Burak Keçecioglu, "Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, s.1649.

²⁶ Aydın Zevkliler/Çağlar Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016, s.95

²⁷ Y. 11. HD. 26.06.1997 tarihli 1997/1815 E. 1997/5112 K. sayılı kararı ile benzer yönde bkz. YHGK. 21.09.2011 tarihli 2011/19-500 E. 2011/550 K. sayılı kararı için <https://www.sinerji.mevzuat.com.tr.>, (e.t.: 11.03.2025).

B. GERÇEK VEYA TÜZEL KİŞİ OLMA

Ticari veya mesleki olmayan amaçla hareket etme unsurunun yanında tüketici olarak kabul edilebilmek için gerçek veya tüzel kişi olma zorunluluğu bulunduğu TKHK m.3/1 hükmünde belirtilmiştir. Gerçek veya tüzel kişinin tanımına veya tüketici olarak kabul edilebilecek gerçek veya tüzel kişinin kim olması gerektiğine dair bir düzenleme TKHK kapsamında bulunmamaktadır. Ancak TKHK m.3/1 hükmünün tamamından çıkacak sonuç, bu gerçek veya tüzel kişinin ticari veya mesleki amaçla hareket etmemesidir.

Gerçek kişi, Türk Medeni Kanunu kapsamında düzenlenmiştir. TMK m. 28 hükmünde kişiliğin tam ve sağ doğmak kaydıyla başladığı belirtilmiştir. Aynı hükümde kişiliğin ölümle sona ereceği düzenlenmiştir. Türk Ticaret Kanunu m.19 hükmünde gerçek kişi tacirler bakımından ticari iş karinesi kabul etmiştir. Hükümde bir tacirin borçlarının ticari olmasının asıl olduğu, ancak gerçek kişi olan bir tacirin, işlem yaptığı anda bu işlemin ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durumun elverişli olmadığı halde borcun adi sayılacağı ifade edilmiştir. Bu noktada gerçek kişi tacirler bakımından bir istisnaya yer verilerek tüketici sıfatının kazanılmasında bir engel bulunmamaktadır. Bu durumda bir gerçek kişi tacirin örneğin evine mangal alması durumunda ticari bir amaç taşımadığı için tüketici kabul edilecektir.

Tüzel kişi ise Türk Medeni Kanunu m.47 hükmünde “Başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar” şeklinde düzenlenmiştir. TTK m.19 hükmü tüzel kişi tacirler bakımından mutlak bir karine kabul etmiş, tüzel kişilerin mal veya hizmet satın almalarında tacir kabul edilmeleri gerektiği ifade edilmiştir.²⁸ TKHK düzenlemesinde yer alan tüzel kişilerin de tüketici olabileceğini kabul eden m.3/1 hükmü dahilinde,²⁹ yalnızca ticari amaç gütmeyen dernek, vakıf gibi tüzel kişilerin ticari işletmesi ile ilgili olmayan ve sadece özel alanlarıyla ilgili işlemleri ba-

²⁸ Çabri, s.57; İpek Yücer Aktürk, “Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.20, S.2, 2016, s.121; Akipek/Kara, s. 25; Yüksel/Canarşlan/Yünlü, s. 13; Tutumlu/Tutumlu: s. 26; Çabri, s.15.

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Tekten, s. 2.

kımından tüketici sayılabileceği öğretti ve Yargıtay kararlarında kabul edilen görüştür.³⁰

IV. ÇOCUK TÜKETİCİ KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

A. TÜRK MEDENİ KANUNU DÜZENLEMELERİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Çocuk tüketici kavramının değerlendirilmesi için TKHK m. 83 hükmünün düzenlemesi gereği öncelikle Türk Medeni Kanunu hükümlerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türk Medeni Kanunu m. 9 hükmünde “*fiil ehliyetine sahip olan kim-
senin kendi fiilleriyle hak edinip, borç altına gireceğini*”, m.10 hükmünde “*ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti ol-
duğu*” m.11 hükmünde “*erginliğin on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlaya-
cağı*”, m.14 hükmünde “*ayırt etme gücü bulunmayanların, küçüklerin ve
kısıtlıların fiil ehliyeti olmadığı*”, m.16 hükmünde “*ayırt etme gücüne sahip
küçüklerin yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altı-
na giremeyecekleri*” düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerden yola çıkarak, TMK hükümleri anlamında çocuk sayılabilmek için on sekiz yaşından küçük olmak yani ergin olmamak yeterlidir. Ancak TMK m.16 hükmünde ayırt etme gücüne sahip küçüklerin yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremeyecekleri düzenlendiğinden rızayı veren velayet sahibi anne veya baba ya da vasi rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına girmeleri mümkün olmayacaktır.³¹

Türk Medeni Kanunu m. 11 hükmünde erginliğin on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlayacağı ve evlenmenin kişiyi ergin kılacağı, TMK

³⁰ “... Maddede gerçek kişiler yanında tüzel kişilerden söz edilmesi bazı duraksamalara neden olabilirse de tacir olmayan tüzel kişiler yönünden, sözelimi dernek, vakıf ve kooperatiflerin de tüketici tanımı içinde kabulü gerekir...” (Y. 11. HD, 29.12.1997, 8979/9841, YKD/1998, s.1650); Yakup BAL, “Tacirin Tüketici Sıfatı Sorunu”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S.50, 2022, s.374.

³¹ Jale Akipek/Turgut Akıntürk/Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükmüleri- Kişiler Hukuku*, İstanbul, 2024, s. 310; Mustafa Dural/Tufan Öğüz, *Kişiler Hukuku, Türk Özel Hukuku*, Cilt II, İstanbul, 2024, s. 85; Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, İstanbul, 2024, s. 105.

m. 12 hükmünde ise on beş yaşını dolduran kişinin kendi isteği ve velisinin rızasıyla ergin kılınabileceği kabul edilmiştir. Kişinin ergin kılınmasının çocuk tanımının dışına çıkılması bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir. Öğretide³² kişinin evlenmeyle veya mahkeme kararıyla ergin kılınması halinde gerçekleştireceği hukuki işlemlerin geçerli olması bakımından bu işlemler için izin veya icazet almasına gerek kalmaması sebebiyle çocuk sayılamayacağı ifade edilmiştir. Öğretide bir başka görüş,³³ ergin kılınma halinin, sadece Kanunen sınırlı sayıda kabul edilmiş hallere özgü olduğu, bir başka deyişle ergin olmayı gerektirmenin bir hukuki işlemle sınırlı olmak üzere talep edilmesi gerektiği ve uygun görülmesi halinde o işlemle sınırlı olarak geçerli olması gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla tüm hukuki işlemlere uygulanması söz konusu olmayacağı belirtilmiştir.

³² Ahmet Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, Ankara 2021, s.228; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 81; Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 302; Dural/Öğüz, s.56; Akyüz, s.106; Baki İlkey Engin/Yeşim Atamer, *Serozan Medeni Hukuk*, İstanbul 2022, s. 435; Mehmet Ayan/Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku*, Ankara 2023, s.60; Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler*, İstanbul 2016, s.53; Mehmet Akarca, *Çocukların Ceza Hukukundaki Yeri ve Çocukların Korunması*, *Fasikül Hukuk Dergisi*, C. 3, S.19, 2011, s.2; “Türk Medeni Kanunu ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye göre ergin kılınan kişilerin çocuk olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı, Çocuk Koruma Kanunu m. 3/1 hükmüne göre ise ergin kılınsa dahi kişinin çocuk kalmaya devam edeceği kabul edilmelidir”., Nesli Beril Özen Çolak, Ebeveynlerin Sosyal Medyada Çocuklar Üzerinden Elde Ettikleri Kazancın Çocuk Malları Kapsamında İncelenmesi, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C.16, S.61, 2025, s. 533; “Çocuk, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gereğince ergin olmayan kişidir. Erginliğin kazanılmasıyla çocuk kavramı kullanılmayacaktır”., Özge Yücel, *Çocuğun Kayyum Tarafından Temsili*, Ankara 2011, s. 2-3; “Mahkeme kararı veya evlenme yoluyla ergin kılınmış olsa da çocuk kanundaki erginlik yaşına ulaşmamış ise Çocuk Koruma Kanunu hükümlerinden yararlanacaktır. Buna karşın mahkeme kararı ya da evlenmeyle ergin kılınan çocuğun TMK kapsamındaki koruma tedbirlerinden yararlanması mümkün olmayacaktır. Çünkü TMK koruma tedbirlerini velayet altındaki çocuklar bakımından düzenlemiştir. Evlenmesi sebebiyle ergin olan ya da mahkeme kararıyla ergin kılınan çocuk üzerindeki velayet hakkı sona ereceğinden TMK kapsamındaki velayet altında bulunan çocuklara ilişkin koruma tedbirlerinden yararlanma söz konusu olmayacaktır”., Gülçin Elçin Grassinger, *Türk Medeni Kanunu’nda Yer Alan Velayet Hükümleri Kapsamında Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler*, İstanbul 2009, s.51-52; Hasan Tahsin Fendoğlu, *Çocuk Hakları Hukuku*, Ankara 2014, s. 29.

³³ Ezgi Aygün Eşitli, *Ceza Hukukunda Çocuğun Rıza Açıklama Ehliyeti*, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 106, s. 273. Yusuf Solmaz Balo, *Çocuk Koruma Hukuku*, Ankara 2013, s. 34.

Kanımızca evlenme ile ergin kılınan bir kişi sadece kişi on sekiz yaşını doldurmadığından dolayı kanunun geçerlilik için belirli bir yaş şartını aradığı işlemleri yapamayacaktır. Örneğin, TMK m. 124 hükmüne göre erkek veya kadının on yedi yaşını doldurmadan evlenmesi mümkün olmadığından mahkeme kararıyla ergin kılınan bir kişinin on yedi yaşını doldurmadan evlenmesi söz konusu olmayacaktır. Kanunun belirli bir yaş şartı belirlediği hukuki işlemler dışında evlenmeyle ergin kılınan kişinin kendisini borç veya yükümlülük altına sokabilecek hukuki işlemleri gerçekleştirmesi mümkündür. Çocuk Koruma Kanunu veya Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme' ye göre evlenme veya mahkeme kararıyla ergin kılınma durumunda kişinin hala çocuk olarak kabul edileceğinin düzenlenmesi tamamen çocuğun korunması düşüncesini yansıtmaktadır. Ancak TMK m. 11 hükmünün evlenmenin kişiyi ergin kılacağına ilişkin düzenlemesi, TMK 12 hükmüne göre mahkeme kararıyla ergin kılınan kişinin çocuk olarak kabul edilmesi ve TMK kapsamında çocuğu koruyucu düzenlemelerden³⁴ yararlanması söz konusu olmayacaktır.

On sekiz yaşından küçük ve ayırt etme gücüne sahip olan çocuğun mal veya hizmet satın alması TMK m.16/1 hükmü kapsamında ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremezler düzenlemesine yer verilmesi sebebiyle, TMK m. 16/1, TMK m. 343 ve TMK m. 451 hükümlerinden yola çıkarak, sınırlı ehliyetsizin yasal temsilcinin rızasını alarak³⁵ borçlandırıcı ve tasarruf işlemlerini yapabileceği sonucuna ulaşılabilir.

³⁴ Sözleşme, çocuklara tanınan hakların ve koruyucu hükümlerin uygulanmasında genel ilke olarak değerlendirilmesi gereken temel prensiplere yer vermiştir. Amaç, çocukların korunmasıdır., Zeynep Nur Subaşı, Çocuk Hakları Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Bağlamında Çocuğun Üstün Yararı, Çocuk Hukuku Armağanı (Ed. Yıldız Abik), İstanbul 2022, s. 6.

³⁵ Yasal temsilcinin izin veya icazetini açık veya örtülü olarak verebileceği kabul edilmektedir. Yapılan işlem şekle bağlı olsa bile, rızanın geçerli olması herhangi bir şekilde yapılmasına bağlı değildir. Rıza tek bir işlem için verilebileceği gibi, birden çok işlem için de verilebilecektir. Ancak sınırlı ehliyetsizin gerçekleştireceği işlemler bakımından genel bir rıza geçerli olmayacaktır. Aynı amaca yönelik bir işlem grubu için izin verilmişse, sınırlı ehliyetsizin yapacağı işlemlerin bu sınırın dışına çıkmaması gerekmektedir. Örneğin, velayet altındaki bir çocuğun sadece geziye gitmesi için rıza gösterilmişse, çocuğun gezi dışında pahalı bir araba alması söz konusu olmayacaktır, Dural/Öğüz, s.85; Helvacı, s. 78; Ayan/Ayan, s. 78; Sınırlı ehliyetsiz olan küçüğe nakit veya kredi kartıyla alışveriş yapabileceği, ancak

caktır.³⁶ TMK m.359 hükmünde ise “Ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın veya kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir. Çocuğun evde ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde, ana ve baba ondan kendisinin bakımı için uygun bir katkıda bulunmasını isteyebilirler” düzenlemesine yer verilerek, çocuk bakımından üzerinde tasarruf da bulunabileceği, yararlanma hakkını kullanabileceği bir mal veya kazançtan bahsedilmiştir. Bu durumda çocuk kendisine tahsis edilen mal veya kazanç bakımından ticari veya mesleki amaçla hareket etmemesi halinde tüketici olarak kabul edilmesine engel bir durum söz konusu değildir.

Ayırt etme gücüne sahip olan küçükler ile ayırt etme gücüne sahip olmayan küçükler bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerekmektedir. TMK m.14 hükmüne göre ayırt etme gücüne sahip olmayan küçüklerin fiil ehliyeti olmadığı ifade edildiğinden, ayırt etme gücüne sahip olmayan küçükler adına mal veya hizmet satın alan velileri ya da vasileri olduğundan tüketici de onlar olacaktır. Ayırt etme gücüne sahip küçükler bakımından ise TMK m.359 hükmündeki istisna durumu haricinde TMK m.16 hükmü gereğince mal veya hizmet satın alınmasında rızayı yasal temsilciler verdikten sonra sözleşmenin tarafı çocuğun kendisi olacaktır. Ancak TMK m.359 hükmü kapsamında mal veya hizmet satın alan çocukların ise tüketici sayılmasına bir engel yoktur.

Türk Medeni Kanunu m.359 hükmü kapsamında ayırt etme gücüne sahip olan çocukların satın alacakları mal veya hizmetlerle ilgili

nakit veya taksitle kart limiti tutarında alışveriş yapılması TBK m. 254 hükmüne göre işlemiden önce ve yazılı olarak rıza verilmesi gerekmektedir”, Engin/Atamer, s. 451; Yasal temsilcinin çocuğun yapacağı harcamalara harcama miktarı ve yapılacak işlemin niteliğini belirleyerek sınırlama getirmesi gerekmektedir. cep harçlığı alan veya yalnız yaşamasına izin verilen çocuğa verilen parayla çocuğun dilediği gibi tasarruf yapabileceği kabul edilmelidir., Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 111; Veli ya da vasinin çocuğun yaptığı işleme ses çıkarmaması örtülü rıza olarak kabul edilmelidir., Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 330; Sınırlı ehliyetsiz adına velisi tarafından ek kart çıkarılması halinde ek kartın rıza dahilinde çıkarılması sebebiyle yapılan işlemler yani harcamalar geçerli olacaktır., Kılıçoğlu, s. 252; Yücel, s. 25.

³⁶ Dural/Öğüz, s. 85; Helvacı, s. 78; Ayan/Ayan, s. 78; Engin/Atamer, s.451; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 110-111; Akipek/Akıntürk/Ateş, s. 330; Kılıçoğlu, s.250, Yücel, s.26.

tüketici sayılacaklarını kabul etmemize rağmen bu satın alımlarda da ticari veya mesleki bir amaç taşınmaması unsuruna dikkat edilmesi gerekmektedir.

Türk Ticaret Kanunu m.12 hükmünde tacir, bir ticari işletmeyi kendi adına ve hesabına işleten kişi olarak tanımlanmaktadır. TTK m.12 ve m.13 hükümlerindeki düzenlemelere göre on sekiz yaşın altındaki bir çocuk yasal temsilcilerinin izniyle ticari faaliyet gerçekleştirirse, tacir gibi sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Bu durumda, küçük veya kısıtlıya ait ticari işletmenin yasal temsilcisi tarafından işletilmesi halinde tacir çocuğun kendisi olacağından, tüketici hukukundaki korumadan da yararlanması söz konusu olmayacaktır³⁷.

Anayasa m.172 hükmü “Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder” düzenlemesine yer verdiği için bu hüküm kapsamında çocuk tüketicilerin de satıcı ve sağlayıcılara karşı korunması önemlidir. Anayasa m.41 hükmüyle Anayasa m.172 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, çocukların tüketici olarak özel ve ayrıca korunması ihtiyacı da ortaya çıkmış olacaktır.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.83 hükmünün TKHK kapsamında hüküm olmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacağına yönelik düzenlemesi gereğince, Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu kapsamında da çocuk tüketici kavramına ilişkin bir hüküm olmadığı görülecektir.

B. HAKSIZ TİCARİ REKLAMLARA İLİŞKİN DÜZENLEMELER BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Çocukların özellikle TV ve bilgisayar gibi dijital araçlardan etkillemeleri sebebiyle, TKHK m.61 hükmünde “çocukları istismar edici reklamlar yapılamaz” denilerek çocuk tüketicilerin haksız ticari reklamlar sebebiyle istismar edilmelerinin önüne geçilmek istenmiştir. TKHK m.61, m.62, m.63 ve m.84 hükümlerine dayanarak, Haksız Reklam

³⁷ İrfan Baştuğ, Küçük ve Kısıtlıların Tacirlik Sıfatı, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi*, C.5, S.4, 1970, s.1970, s. Emin Bingöl, Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Yükümlülüğü: Özellikle Tacirin Ücret ve Cezai Şartın İndirilmesini İsteyememesi, İstanbul 2018, s. 31-32.

ve Ticari Uygulamalar Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik m.5 hükmünde temel ilkelere yer verilmiştir. Bu ilkelere birisi de m.5/ç hükmünde düzenlenen reklamların, çocukları istismar edici ifade ya da görüntüler içermeyeceği düzenlenmiştir. Yönetmelik m.24 hükmünde “çocuklara yönelik reklamlar” hükmüne yer verilerek, m.5/ç hükmündeki düzenlemenin özel düzenlemesi de ayrıca yapılmıştır. Yönetmelik m.24/A hükmünde “Aşırı tüketimi tavsiye edilmeyen gıdalara ilişkin reklamlar” ile ilgili düzenleme yapılarak, çocukları korumaya yönelik bir başka düzenlemeye yer verilmiştir. Bu düzenlemelerin tamamında çocukların tüketici olarak sadece reklamlardan korunmasına yönelik düzenlemelere yer verilmiştir. Çocuğun tek başına tüketici olabileceği ihtimali değerlendirilmemiştir.³⁸

Avrupa Birliği Haksız Ticari Uygulamalar Direktifi 2005/29/AK en son 28.05.2022 tarihinde değişikliğe uğramış olmasına rağmen çocuklara ilişkin düzenlemesi, “her durumda haksız ticari uygulama kabul edilen durumlar” kısmında yer alan “bir reklamda çocuklara reklamı yapılan ürünleri satın almaları veya ebeveynlerini veya diğer yetişkinleri kendileri adına reklamı yapılan ürünleri satın almaya ikna etmeleri için doğrudan bir teşvikin dahil edilmesi” hükmüdür.³⁹ Bu Direktif aynı zamanda bu düzenlemenin son fıkrasında 3 Ekim 1989 tarih ve 89/552/EEC sayılı Konsey Direktifi m.16 hükmüne gönderme yaparak, haksız ticari uygulama olarak kabul edilecek durumlarda m.16 hükmünün uygulanmaya devam edileceği ifade edilmiştir. 89/552/EEC sayılı Konsey Direktifi m.16 hükmünde “Televizyon reklamları, küçüklere manevi veya fiziksel zarar vermemeli ve bu nedenle, onların korunması için aşağıdaki ölçütlere uymalıdır: (a) küçükleri deneyimsizliklerini veya tecrübesizliklerini kullanarak bir ürün veya hizmet satın almaya doğrudan teşvik etmemelidir; (b) küçükleri, reklamı yapılan mal veya hizmeti satın almaya ebeveynlerini veya başkalarını ikna etmeye doğrudan teşvik etmemelidir; (c) küçüklerin ebeveynlerine, öğretmenlerine veya diğer kişilere duydukları özel güveni istismar

³⁸ Ergun Özsunay/Murat Özsunay, “m:61, Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar”, *Milli Şerh*, (Ed. Hakan Tokbaş& Özlem Tüzüner), İstanbul 2016, s. 958 vd.; Akipek/Kara, s.179; Çabri, s.1079; Numan Tekelioğlu, Tüketicinin Korunması Açısından Hukuka Aykırı Reklamlar, İstanbul 2016, s. 59; Mete Tevetoğlu/Betül Çolak, “Dijital Reklamcılığın Yol Açtığı Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 1, İstanbul 2021, s. 47.

³⁹ <https://www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF>, (e.t.: 11.03.2025).

etmemelidir; (d) küçükleri tehlikeli durumlarda ve makul olmayan şekilde göstermemelidir" düzenlemesine yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeler de çocukların haksız ticari uygulamalardan nasıl korunacağını düzenlemiş ancak açıkça çocuğun tüketici olabileceği ihtimalinden bahsetmemiştir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı'na göre, tüketici olarak çocukların yüksek yararı ve haklarının korunması, kamu yararı, serbest piyasa ve ürünlerin, kişilerin, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımından çok daha önemlidir.⁴⁰ Çocukların yaşlarına göre gelişimleri göz önüne alınarak⁴¹ çocuklar, kendilerini koruyamadıkları ve tüketici haklarını bağımsız olarak kullanamadıkları için pazarlama iletişimi etkisi ve ürün güvenliği gereklilikleri bağlamında korunmaya ihtiyaç duyan piyasadaki en savunmasız tüketicileri temsil etmektedir. Çocukların tüketici olarak özel olarak korunması, desteklenmesi ve güçlendirilmesi sağlanmalı ve çocuklar henüz kendilerini koruyamadıkları için verimli satın alma kararlarının nasıl alınacağına ilişkin bilgilerle desteklenmelidir.⁴² Çocukların tüketici olarak korunması bir ihtiyaç olarak belirlenmiş olmasına rağmen bu konuda henüz bir kanuni düzenleme açıkça yapılmamıştır.⁴³

⁴⁰ Andrea Lučić/Marija Uzelac and Nikolina Vidović: "Critical Review of Children Consumer Protection National Policies", *Journal of Macromarketing*, V. 42, N. 4, 2022, s. 510; Roberta Montinaro, "Online Platforms: New Vulnerabilities to Be Addressed in the European Legal Framework. Platform to Consumer Relations", *European Journal of Privacy Law & Technologies (EJPLT)*, S. 2, Y. 2020, s. 53; Jennifer Schmidt, "Blurred Lines: Federal Trade Commission's Differential Responses To Online Advertising And Face To Face Marketing", *Journal of High Technology Law*, N. 2, Y. 2019, s. 446.

⁴¹ Sandre L Calvert, "Children as Consumers: Advertising and Marketing", *The Future of Children*, V.18, N.1, 2008, s. 205-34; Elizabeth S Moore, "Should marketers be persuading our children? A controversial question," in *Marketing and the Common Good: Essays from Notre Dame on Societal Impact*, Murphy P. E., Sherry J. F., eds. ur., eds. London and New York, NY: Routledge, 2004, s.119-221.

⁴² Sigalingging Oktavia Purnamasari (2018), "The Consumer Protection Toward Characters Done by Seller in the Market," *International Journal of English Literature and Social Sciences*, V. 3, N.5, 2018, s. 727.

⁴³ Çocuklara yönelik yapılan mal veya hizmet pazarlamalarına ilişkin iletişim düzenlemeleri ve kısıtlamaları yapılması, ürünlere özgü zararlı içeriklere yönelik kısıtlamalar, çocukların eğitilmesi ve bilinçli tüketici olmalarının sağlanması gerektiği ifade edilmektedir. Calvert, s. 205.

Alman hukukunda çocuk tüketicinin korunmasına ilişkin düzenlemeler, Haksız Rekabete Karşı Kanun (*Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb* – UWG) ve Reşit Olmayanların Korunmasına İlişkin Devletlerarası Antlaşma (*Jugendmedienschutz-Staatsvertrag* – JMStV) tarafından belirtilmiştir. Alman hukukunda bir reklama, reklamı yapılan ürünü satın almaları için çocuklara doğrudan bir teşvik olması veya ebeveynleri veya diğer yetişkinleri ürünü bir çocuk için satın almaya ikna etmenin kanuna aykırı olduğu ifade edilmiştir. İlgili hüküm, Haksız Rekabetle Mücadele Kanunu’nun m.3 hükmünün ekinde olan Kara Liste’de yer almaktadır. Söz konusu liste, her koşulda haksız olarak kabul edilen çeşitli ticaret uygulamalarını listelemektedir. Hükmün uygulanması, çocuklara yönelik reklam ve tanıtımlarla sınırlıdır.⁴⁴

Alman Hukuku çocuklar (14 yaşın altındaki küçükler) ve ergenler (14 yaşında olan ancak henüz 18 yaşında olmayan küçükler) arasında ayırım yapmaktadır. Söz konusu Kara Liste hükmünde kullanılan “çocuk” teriminin tam olarak neyi ifade ettiği sorusuna ilişkin yerleşik bir içtihat bulunmamaktadır. Bu hüküm, 2005/29/EC sayılı AB Direktifini Alman Hukukuna uygulamaktadır. Bu, ilgili terimlerin Avrupa Birliği (AB) yasalarına uygun olarak yorumlanması gerektiği anlamına gelmektedir. Kural, yalnızca söz konusu reklamın doğrudan bir çocuğa (veya ebeveyne/yetişkine) hitap etmesi durumunda geçerli olacaktır.⁴⁵

İsviçre Avrupa Topluluğu’nun bir üyesi değildir, bu nedenle Avrupa Hukuku doğrudan uygulanmayacaktır. İsviçre’de reklamcılığı düzenleyen en önemli kanun, her türlü haksız ve yanlış davranışı veya aldatıcı olan veya herhangi bir şekilde iyi niyet ilkesine aykırı olan ticari davranışı yasaklayan Haksız Rekabete Karşı Federal Kanun’dur (Bundesgesetz über den unlauteren Wettbewerb (UWG)). İsviçre reklamcılık sektörü, İsviçre Reklamcılıkta Dürüstlük Komisyonu İlkeleri’nde kendi mesleki etik kurallarını benimsemiştir. Ayrıca Uluslararası Ticaret Odası’nın Uluslararası Reklam Uygulamaları Kodu (ICC Kodu) da uygulanmaktadır. Ancak İsviçre’nin çocuklara yönelik reklamlarla il-

⁴⁴ “Reklamların içeriklerine ilişkin sınırlamalar getirilmesi, reklamların çizgi film veya çocukların dijital ortamda erişebileceği mecralarda nasıl olacağı ve nasıl yerleştirilmesi gerektiğine ilişkin düzenlemeler, alkol gibi bazı reklamların yapılmasına yönelik hassasiyetlere yer verilmiştir”.

⁴⁵ Florian Gayer, “Advertising vis-à-vis minors in Germany”, *Young Consumers*, V.18, N.1, 2017, s. 115-118.

gili özel bir yasası yoktur.⁴⁶ Bu sebeple çocuk tüketici veya reklamların zararlı içeriklerinden çocukların korunması gibi konular hiç gündeme gelmemiştir.

SONUÇ

Tüketici hukuku her geçen gün gelişen bir hukuk dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüketim yaşı giderek düştüğü için tüketici tanımının yeniden düşünülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Kanuni düzenlemeler, çocuklara yönelik reklamlar, video oyunları, oyuncaklar veya gıda güvenliğine ilişkin olsa da çocukların sadece yasal temsilcilerinin rızalarına bağlı olan hukuki işlemleri dışında sadece kendilerine ait malvarlıklarını yönetmeleri veya harçlıklarıyla alışveriş yapmaları mümkündür. Bu sebeple kanaatimizce çocuk tüketici kavramının düşünülmesi ve mevcut kanuna çocuk tüketicileri koruyacak hükümler eklenmesi gerekmektedir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m.3/1 hükmünde düzenlenen tüketici tanımı, TMK m. 16 ve m. 359 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde çocukların da tüketici olarak nitelendirilebilmesi mümkündür.

Çocukların dijital ortamlarda aktif olmaları sebebiyle daha çok mesafeli sözleşmelere taraf olabileceği düşünülerek, yasal temsilcilerinin mesafeli sözleşme akdettikleri sağlayıcılara ilişkin yasal temsilci kilidi gibi koruma yöntemleri veya yaş doğrulama gibi farklı yöntemler düşünülmeli ve çocuklar korunmalıdır. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun düzenlemelerine çocuklar bakımından özel bir hüküm getirilemiyorsa, mesafeli sözleşmelere ve TKHK m.4 temel ilkelere daha zayıf durumda olan çocuklar için özel bir fıkra eklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

⁴⁶ Peter Hofer/Jeanette Bieri, "Advertising to children in Switzerland", *Young Consumers*, V.6, N.3, 2005, s. 80-81.

Kaynakça

Kitaplar

- Akipek Jale/Akıntürk Turgut/Ateş Derya, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku, İstanbul, 2024.
- Akipek Şebnem, “m.3: Tanımlar”, Milli Şerh, (Ed. Hakan Tokbaş &Özlem Tüzüner), İstanbul 2016.
- Akipek Şebnem/Kara İlhan, Tüketici Hukuku Ders Kitabı, Ankara, 2023.
- Akyüz Emine, Çocuk Hukuku- Çocukların Hakları ve Korunması, Ankara, 2024.
- Aslan Yılmaz, 6502 sayılı Kanun’a Göre Tüketici Hukuku, Bursa 2015.
- Ayan Mehmet/Ayan Nursen, Kişiler Hukuku, Ankara 2023.
- Aydoğdu Murat/Tuncer Nalan, Tüketici Hukuku Özet Kitap, Ankara 2023.
- Balo Yusuf Solmaz, Çocuk Koruma Hukuku, Ankara 2013.
- Baumann Max, Personen Recht des ZGB, Schutz, 2008.
- Bingöl Muhammet Emin, Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Yükümlülüğü: Özellikle Tacirin Ücret ve Cezai Şartın İndirilmesini İsteyememesi, İstanbul 2018.
- Cook Daniel Thomas, The Commodification of Childhood: The Children’s Clothing Industry and the Rise of the Child Consumer, Durham 2004.
- Çabri Sezer, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara 2021.
- Dural Mustafa/Öğüz Tufan, Kişiler Hukuku, Türk Özel Hukuku, Cilt II, İstanbul, 2024.
- Engin Baki İlkay/Atamer Yeşim, Serozan Medeni Hukuk, İstanbul 2022.
- Fendoğlu Hasan Tahsin, Çocuk Hakları Hukuku, Ankara 2014.
- Grassinger Gülçin Elçin, Türk Medeni Kanunu’nda Yer Alan Velayet Hükümleri Kapsamında Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler, İstanbul 2009.
- Gümüş Mustafa Alper, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. 1 (Madde: 1-46), İstanbul 2014).
- Harvey Brain W./Parry Deborah L, The Law o f Consumer Protection and FairTrading, London 1992.
- Heidel Thomas/Hüßtege Rainer/Mansel Heinz- Peter/Noack Ulrich, BGB Allgemeiner Teil, Köln, 2021.
- Helvacı Serap, Gerçek Kişiler, İstanbul 2016.
- İnan Ali Naim, Çocuk Hukuku, Ankara1968.
- Karakocalı Ahmet/Kurşun Ali Suphi, Tüketici Hukuku, İstanbul 2015.
- Kılıçoğlu Ahmet, Medeni Hukuk, Ankara 2021.
- Moore Elizabeth S., “Should marketers be persuading our children? A controversial question,” in Marketing and the Common Good: Essays from Notre Dame on Societal Impact, (Murphy P. E., Sherry J. F., eds. ur., eds.) London and New York, NY: Routledge, 2014, s. 119-221.
- Poroy Reha, “Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları”, Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, s. 513-550.

- Oğuzman Kemal/Seliçi Özer/Oktay Özdemir Saibe, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, İstanbul, 2024.
- Öncü Azim, "Çocuğun Kişiliği ve Ehliyeti", *Çocuk Hukuku Genel Esaslar ve Güncel Meseleler*, (Ed. Ömer Korkut & Seda Baş), Ankara 2024, s. 141-185.
- Özdemir Hayrunnisa/Ruhi Ahmet Cemal, *Çocuk Hukuku*, İstanbul, 2023.
- Özsunay Ergun/Özsunay Murat, "m:61, Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar", *Milli Şerh*, (Ed. Hakan Tokbaş& Özlem Tüzüner), İstanbul 2016, s. 958 vd-1022.
- Serozan Rona, *Çocuk Hukuku*, İstanbul 2017.
- Stearns Peter, *Consumerism in world history: the global transformation of desire*, London and New York: Routledge 2006.
- Subaşı Zeynep Nur, *Çocuk Hakları Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Bağlamında Çocuğun Üstün Yararı*, *Çocuk Hukuku Armağanı* (Ed. Yıldız Abik), İstanbul 2022, s. 3-40.
- Tekelioğlu Numan, *Tüketicinin Korunması Açısından Hukuka Aykırı Reklamlar*, İstanbul 2016.
- Tutumlu Mehmet Akif/Tutumlu Özge, *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi*, Ankara, 2024.
- Yücel Özge, *Çocuğun Kayyım Tarafından Temsili*, Ankara 2011.
- Yücel Yeliz, *Türk Medeni Hukukunda Boşanma Halinde Velayet, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması ve Çocuğun Soyadı*, İstanbul 2018.
- Yüksel Sera Reyhani/Canaraslan Gökçe/Yünlü Semih, *Tüketici Hukuku*, İstanbul, 2025.
- Zevkliler Aydın/Özel Çağlar, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, Ankara 2016.

Makaleler

- Akarca Mehmet, *Çocukların Ceza Hukukundaki Yeri ve Çocukların Korunması*, *Fa-sikül Hukuk Dergisi*, C. 3, S.19, 2011, s.1-36.
- Altop Atilla, "Türk Hukukunda, Avrupa Birliği Hukukunda ve Uygulamada Tüketici Kavramı", *İKÜHFD*, C.3, S.1-2, 2004, s.3-14.
- Bal Yakup, "Tacirin Tüketici Sıfatı Sorunu", *TAAD*, S.50, 2022, s.365-384.
- Baştuğ İrfan, *Küçük ve Kısıtlıların Tacirlik Sıfatı*, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi*, C.5, S.4, 1970, s. 805-813.
- Calvert Sandre L., "Children as Consumers: Advertising and Marketing," *The Future of Children*, V. 18, N. 1, 2008, s. 205-34.
- Çelik Cemil, "Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi", *E- Akademi Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, C.36, 2005.
- Aygün Eşitli Ezgi, *Ceza Hukukunda Çocuğun Rıza Açıklama Ehliyeti*, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 106, s. 277-290.
- Gayer Florian, "Advertising vis-à-vis minors in Germany", *Young Consumers*, V.18, N.1, 2017, s. 115-118.

- Hofer Peter/Bieri Jeannette, "Advertising to children in Switzerland", *Young Consumers*, V.6, N.3, 2005, s. 80-81.
- İpek Aydın, "Çocuk Haklarının Gelişimi ve Karşılaştırmalı Olarak Anayasal Açıdan Değerlendirilmesi", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 20, S.1, 2012, s. 151-173.
- Keçecioglu Burak, "Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, s.1649-1678.
- Lučić Andrea/Uzelac Marija/Vidović Nikolina, "Critical Review of Children Consumer Protection National Policies", *Journal of Macromarketing*, V. 42, N. 4, 2022, s. 510-532.
- Montinaro Roberta, "Online Platforms: New Vulnerabilities to Be Addressed in the European Legal Framework. Platform to Consumer Relations", *European Journal of Privacy Law & Technologies (EJPLT)*, S. 2, 2020, s. 53-64.
- Ozanoğlu Hasan Seçkin, "Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulama Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)", Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2020, s. 663-692.
- Özay Osman Levent, "6502 sayılı Yasa Kapsamında Tüketici İşlemi", *Avrupa Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S. 12, 2017, s. 257-272.
- Özen Çolak Nesli Beril, Ebeveynlerin Sosyal Medyada Çocuklar Üzerinden Elde Ettikleri Kazancın Çocuk Malları Kapsamında İncelenmesi, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C.16, S.61, 2025, s. 531-562.
- Pessers Lodewijk, "Refining the Legal Approach towards the Underage Consumer: A Process Still in Its Infancy", *3 J. Intell. Prop. Info. Tech. & Elec. Com. L.* 2, 2012, s. 2-11.
- Sağlam Mehmet/Aral Neriman, "Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları", *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, C.1, S.2, 2016, s. 43-56.
- Schmidt Jennifer, "Blurred Lines: Federal Trade Commission's Differential Responses To Online Advertising And Face To Face Marketing", *Journal of High Technology Law*, N. 2, 2019, s. 442-476.
- Sigalingging Oktavia Purnamasari "The Consumer Protection Toward Characters Done by Seller in the Market", *International Journal of English Literature and Social Sciences*, V. 3, N. 5, 2018, s.727-731.
- Taşdelen Nihat, "6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Tüketici Sıfatı," *İKÜHFD*, C.16, S. 2, 2017, s. 705-719.
- Tekten Emel, "Tüzel Kişi Tacirlerin Tüketici Sıfatı Sorunu ve Bu Kapsamda Taraf Olukları Hukuki Uyuşmazlıkların Ticari/Tüketici Dava Şartı Arabuluculuğa Etkileri", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.34, S.1, 2023, s. 1-34.
- Tevetoğlu Mete/Çolak Betül, "Dijital Reklamcılığın Yol Açtığı Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 1, İstanbul 2021, s. 43-86.
- Uyumaz Alper/Türk Mehmet Cemil, "Tacirin Tüketici Sıfatı", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.72, S.3, 2023, s.1591-1633.

314 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da Yer Alan Tüketici Tanımının Çocuklar Bakımından Uygulanabilirliği: Çocuk Tüketici Kavramı

Yavuz, Nihat, "Tüketiciyi Koruma Hakkında

Kanuna Göre Tüketici Kavramı", *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, Şubat 2001, S. 109, s. 1-12.

Yenice Özge, "Tüzel Kişilerin Tüketici Niteliği," *Legal Hukuk Dergisi*, C.13, S.156, 2015, s. 71-86.

Yücer Aktürk İpek, "Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.20, S.2, 2016, s.103-128.

Elektronik Kaynaklar

www.lexpera.com

<https://www.eur-lex.europa.eu>

www.sinerji.com